

AMICULU SCÓLEI

fóia pentru naintarea invetiamentului si a educatiunei
la Romani.

Ese la facare dóue septemani odata, Samba'fa. — Pretiulu abonamentului pentru provinciile austriace: pe anu 4 fior., pe siése luni 2 fior. 25 cr.; — éra pentru Romani'a: pe anu 30 piastrii (lei), si pe semestru 16 piastrii. — Pentru inseratiuni se vor respunde 5 cr. de serie. — Abonarea se face la postele c. r. si pela DD. corespondinti, si la tóte librariile.

Adunarea generala dela Hatiegu a „Asociatiunei romane Transilvane“

si-a tienutu siedintiele sale, dupa cum s'anun-tiase, in 1. si 2 ale curentei, a treia dí n'a mai fostu siedintia. In lips'a d-lui presiedinte a condusu lucrarile d-lu vice-presiedinte T. Cipariu, carele la sosirea sa in Hatiegu Duminec'a tre-trecuta, avù o primire pompósa. Ser'a i se facù conductu de facile, cu care se onorà si d. Archimandritu I. Popasu. Luni se deschise adunarea de catra d. vice presiedinte priu o cu-ventare acomodata, dup' aceea, in consunantia cu program'a s' alesera comisiunile de lipsa si anumite in programa, in fine d. secretariu se-cundariu alu Asociatiunei si protopresbiteru, e-ruditulu V. Rusu se suì pe tribuna si tienù o disertatiune istorica de mare importantia. Alta disertatiune in totu decursulu adunarii nu s'au mai tienutu. Siedinti'a se 'ncheià cu primirea entusiastica a nimeritei propuneri a dlui proto-singelu Popea, cá adunanti'a aducendu-si a-minte de marea importantia a locurilor pe care se afla, se binevoiésca a face in dup'amédi'a a-celei díle o excursiune la satulu Gradisce, la rui-nele Sarmisegetuzei, spre a-si rechiamá p' unu minutu in memoria stramosiésca gloria. Acésta se si facù.

A dóu'a dí siedinti'a tienù dela 10 pana la 4 óre. Se citira raporturile comisiuniloru si se decisera cele de lipsa pentru anulu viitoru, apoi

urmà la ordine alegerea presiedintiloru, a comi-tetului si a oficialiloru. La propunerea dlui Dr. Hodosiu insa se realese intregu personalulu de mai nainte cu singur'a esceptiune, ca in lo-culu dlui casieru I. Brote, carele-si dete dimi-siunea cu acea dechiaratiune, ca si fiindu rea-lesu nu va mai puté priimí acésta sarcina, se alesa altu casieru.

La acésta adunare au luat parte numai la vr'o 60 persóne. Loculu adunarii generale pe anulu viitoriù este Abrudulu.

Atat'a e totulu ce puturamu incurendu aflá mai esentialu dela acésta adunare. In cele vii-tóre nu vomu lipsí insa a dá publiculu nostru si impartesíri mai pe largu in asta privire.

Nr. 165 — 1864.

Cerculariu protopopescu pentru confe-rintiele de invetiatori.

Onorati in Christosu frati!

Dorindu, a avé invetiatori pricepatori de chiamarea si misiunea sa, dupa contielegerea a-vuta si cu alti barbati de scóla, am afflatu de lipsa a intruuce asiá numitele conferentie de invetiatori, prin urmare, a tiené con-svatuiru asupr'a mai multoru obiecte taliatorie in sfer'a scoleloru popularie, cu invetiatoriiu din a-cestu tractu protopopescu.

Deci, prin acest'a Ve provocu pre on. fra-

tiile vóstre, cá pre directori ai scóleloru populare resp. sub grea respundere, cá se îndetorati pre fia-care invetiatoriu, cá pre 1. Septembrie cal. nou s'au pre 20. Augustu cal. vechiu, se se prezenteze la conferenti'a, ce se va tîné la acestu scaunu protopopescu dela 1 — 3 Septembrie c. n. a c. fiendu prevediuti cu cele de lipsa pre trei aile. Se întielege de sene, ca ar' fi forte de doritu, deca si parochii, celu pucinu, celi mai cualificati, inca ar' luá parte la acést'a conferentia.

Inse pentru-cá invetiatorii resp. se aiba tempu a meditá si a se pregatí asupr'a materieloru pertractande in acést'a conferentia, éca nu lipsescu a adauge aci si o specificare a acelor materii, care cugetu eu, din parte-mi ale propune spre pertractare la numit'a conferentia. Aceste sunt:

- a) Carele este scopulu scóleloru populare, si cine este îndetoratu mai antaiu a dá crescere prunciloru?
- b) Cø se poftesce dela invetiatorii scóleloru populare, spre a-si implení acuratu misiunea?
- c) Dela cine depende, cá pruncii se faca progresu imbucuratoriu intru invetiaturi?
- d) Cum trebuie se tracteze invetiatoriulu cu pruncii in scóla, cá ei se aiba atragere catra scóla?
- e) Cum trebuie se se porte invetiatoriulu atatu in laintru catu si afora de scóla, pentru-cá parentii se se indemne asi-dá copiii la scola, si cø e caus'a, ca unii parenti facia cu tóte svaturile cele bune, totusi se arata indiferenti catra scóla?
- f) Care sunt, pre bas'a esperientiei proprie, metodele cele mai bune de propunere, pentru cá pruncii se invetie mai usioru si cu volia mai buna, si respective, care sunt metodele cele mai bune de cetire (metod'a nominale, fonetica, metod'a lui Iacotot, si lego-grafica)?
- g) Dupace pruncii sunt, precatu se pote-de

bine deprensi in cetirea regulata, cum suntu de a se propune cele alalte obiecte de invetiamentu prescise pentru scolele populare, si care suntu cele mai bune metode, cum si formele de invetiamentu (form'a tipica, acroamatica, si erotematica)?

- h) Cum are se procedeze invetiatoriulu in privinti'a de pedepse asupr'a scolariloru neascultatori, lenesi, petulanti etc?
- i) Ce detoria are invetiatoriulu in privinti'a crescerei moralo-religiose a prunciloru, carea trebuie se mérga mana in mana cu invetiamentulu, in fine?
- k) Cum trebuie invetiatoriulu se tiena regul'a si disciplin'a in scóla, care e unu lucru esentiale in privinti'a unui progresu imbucuratoriu. Aceste teme, se îndetoreza fia-care invetiatoriu a le descrie si a le studiá pana la tempulu conferentiei, cá cu atatu mai bine se se pota resolví.

Pre lenga aceste, sta in voli'a fia-carui invetiatoriu, a aduce si alte obiecte de interesu scolaru la pertractare si desbatere in conferentia, numai catu propunerile se fia temeinice.

Totu cu ast'a ocaziune, in sensulu ordinatiunei metropolitane de dato ²/₉ Maiu Nr. 424 a. c. suntu provocati toti acelia, cari voru a ocupá vreunu postu de invetiatoriu la vreun'a din scólele populare din acestu Tractu protopopescu, cá, deca au cualitatile recerute, se se prezenteze la acestu scaunu protopopescu, cá dupace se voru esaminá, celi demni se se póta recomandá ven. ordinariatu metropolitanu spre a si capetá decretulu de denumire, de cumva din partea comisiunei scolastece esaminatorie inca se voru aflá demni spre a pote ocupá vreunu postu de invetiatoriu. Terminulu pentru esaminare din partea on. comisiuni scolastece denumite spre acestu scopu, e defiptu pre 12 — 15. Septembrie c. n. a. c., pre candu concurrentii prevediuti cu atestatele si documentele necesarie, voru trebui

se se afle nesmentitu inaintea comisiei esaminate in Blasiu. De alt'a fratiesce remanendu:

Alu on. Fratiilor Vostre

Sibiului in 12. Iuliu 1864.

plecatu

Ioane V. Rusu, m. p.

v. protopopulu gr. cat. al' Sibiului,
si inspect. districtuale de scole.

Sciri scolastice.

Iezvinu in 24. Iuliu 1864.

Onorata Redactiune!

In 10/22. Iuliu a. c. avuramu norocire a salutá in mîdilocu nostru pre magnif. domnu C. Ioanovicu fostulu Consiliariu éra acumu comisariu gubernialu in cauza scoléloru gr.-orientali din Ungaria si Banatu, din acaruia visitatiune salutare am pututu culege mai multe date sigure despre starea scoléloru romanesci din Ungaria, si distinsu m'a mangaiatu scirea, ca scoléle din Zarandu, Cetatea de Petra etc. ar' stá pre picioru progresivu si prospectu bunu, éra spre acésta ne dau destula garantia cunoscutele ilustre nume din acele parti: Papu, Piposiu, Hodosiu s. a. totu atatia mantuitori ai nationalitatii romane. —

Unu lucru m'au interesatu fórté, si credu póte nu va fi fara interesu nici nainte a on. publicu cetitoriu a Amic. Scoléi, adeca realizarea incatva a principiului, care s'au conceputu de spiritulu tempului modernu, a celui principiu salutaru, pentru care de atatea ori a pledatu renumitul barbatu d. Baritiu si jurnalistic'a romana, si care principiu numai singuru ar' fi fostu in stare a infintiá gimnasiu romanu nationalu in Lugosiu, adeca principiu: „scola nationala éra nu confesionala.“ *) Acestu principiu salutaru adoptanduse in comuna Pocola in districtulu Beiusiului, s'a esoperatu, ca ceea ce ar' fi fostu „cu neputintia“ se fie „cu putintia,“ adeca poporulu din atinsa comuna fiindu de dóue confesiuni, una fie-care confesiune nu éra in stare a edificá siesi scola, éra acuma identitatea nationala, neconfundanduse prin distingerea confesionala, poporulu din aceea comuna de ambe confesiunile unita si gr.-orientala, a subscrisu una Fasiune scolara, a edificá la olalta cas'a scoléi, a contribuí la olalta léf'a docintelui, a -si trimite intr'o scola

pruncutii sui, si de ce nu! candu sciintiele nu suntu nici unite nici neunite, éra religiunea e lucru respectiviloru preoti a propune dechilinu filoru loru sufletesci prin catechisatiuni.

Acésta Fasiune scolara, face epoca in cauza scolara nationala romana *) si prin ea comuna Pocola se face modelu de semtiu curatu nationalu, de tolerantia adeverata confesionala. si de prospectulu celu mai salutaru intru luminarea poporulu nostru inca inapoiatu in cultura, firesce avemu acésta cercastare a multiam zelului Magnif. dlu Ioanovicu, nu altcum si spriginirei idonee a respectiviloru d-ni protopopi, a dlui jude cer. Veresiu si a dlui adv. Cosma, cari toti unanimu a contribuitu spre realizarea Fasiunei cestionate, una rugatiune mai remanendu indereptu, ca Ilustritatiile Sale dnii Epi respectivi se binevoéasca a sanctiona Fasiunea acést'a.

Magnif. dlu comisariu scolariu, dupace diminétia in 23. cur. a cercetatu scola gr.-orientala de aici, esaminandu pruncii scolari adunati pona la 40. si luandu notitia despre starea scoléi, dupa instructiunea mai 'nalta, si dupace, — desi nu éra datoriu — din loialitate si scol'a nóstra unita o au cercetatu, au purcesu mai departe in functiunea sa, avendu a mai atinge punctele de frunte Timisiora si Lipova, de unde se va reintórcé la Preparandi'a din Aradu cá se propuna metodulu celu nou tuturoru preparandiloru si docentiloru cari a absolvatu preparandia dela a. 1859 incóce. D-dieu se-i incoroneze misiunea cu celu mai bunu succesu, si deschilinitu se i binecuvente cugetulu sublimu a folosi natiunei in caus'a scolara nepreocupatu de diferentia confesionala.

Acést'a luanduo on. Redactiune pentru statulu cunosciintei, de cumva nu m'au intrecutu altulu, me rogu a o dá si publicitatii.

Stimatoriu

G. Traila, m. p.

parochu.

Materiale de instructiune.

Metodulu practiculu alu invetiarii computului in scol'a populara.

(Urmare.)

Tractarea practica cu numeru 4.

I. Numerulu curatu

*) Ve rugamu, tramite-tine o parie de pe ea, cá s'o publicamu din cuventu in cuventu. Red.

*) Transilvanii nostri inasa ajuta cam reu la realizarea acestui principiu; intrecalarea causei scolare in legea despre egal'a indreptatire a natiunei romane proiectate de diet'a Transilvana au pusu de o camdata bune fundamente principiuului confesionalu.
Redact.

a) Mesurarea si asemenarea.

4 asemenatu cu 1.

Computulu mentalu.

Adunarea: $1 + 1 + 1 + 1 = 4$

$1 + 1 = 2 + 1 = 3 + 1 = 4.$

(Ne cugetamu pe invetiatoriu avendu tóte midilócele recerute spre intuitiune, 4 vergele, 4 linie, 4 cugle, globurele, 4 tablitie, nuci, mere si alt.)

Areandu 4 vergele, copiiloru! éra am adusu pentru ór'a de comutu lucruri ce ati vediutu in rendulu trecut. Ce sunt aceste-a?

(Areandu un'a) Ce e acést'a?

Cate vergele sunt acéstea?

(Areandu alta) Ce e acést'a?

(Punendule ambe la olalta) un'a vergea si cu un'a vergea, cate vergele sunt?

Aici mai e un'a, o punu langa cele 2; (face) cate sunt acum?

Doze vergele si cu un'a vergea sunt cate vergele?

Aici mai e inca un'a. Déca punu si pe ést'a langa cele trei, cate vergele voru fi acum?

Trei vergele si cu o vergea, sunt asiá dara cate vergele?

(Repetitiune) 1 vergea si cu o vergea cate vergele facu?

2 vergele si cu 1 vergea cate facu?

3 vergele si cu o vergea cate facu? Totu asemena si cu alte obiecte.

Mai scurtu.

$1 + 1 = 2$

$+ 1 = 3$

$+ 1 = 4.$

Ionitia, aici ai unu creonu, si aici altulu, cati creoni ai la olalta?

(Luandu inca unulu). Si unu creonu facu?

(Mai iá unulu). Si inca unulu facu? si asiá mai departe.

1, 2, 3, 4.

Nicolae! aréta-mi 1 degetu, 2 degete, 3 degete, 4 degete.

(Repetitiune) $1 + 1 + 1 + 1 = 4.$

Unu degetu si cu 1 degetu si cu 1 degetu si cu 1 degetu facu?

O vergea si 1 verg. si 1 verg. si 1 vergea facu?

1 si cu 1 si cu 1 si cu 1 facu?

1 si cu 1?

2 si cu 1?

3 si cu 1?

$1 + 1 + 1 + 1$ facu?

Multirea: $4 \times 1 = 4.$

Luandu invetiatoriu din vergele, surcele, ce stau pe scaunu ori mésa cate un'a si dandule in ceea mana díce 1 vergea si cu 1 verg. si cu 1 verg. si cu 1 verg. facu?

Patru vergele sunt de cate ori o vergea?

Patru creóne sunt decate ori unu creonu? (totu asiá cu nuci, mere, tablitie, linie s. alt.)

De patru ori 1 linia face?

De patru ori 1 facu?

O data unulu face?

De doue ori odata facu?

De trei ori odata facu?

De patru ori odata facu?

Patru e de cate ori unulu?

De patru ori odata catu e?

Subtragerea. $4 - 1 - 1 - 1 - 1 = 0$

$4 - 1 = 3 - 1 = 2 - 1 = 1 - 1 = 0$

(Intrebuintiendu éra vergele ori alte obiecte. Fara aceste nu se póte incepe inca nici o deprindere.)

Cate vergele sunt aici?

Maria! én vina acum afara si fi cu grige ce ti-voiu spune! Sa iai din 4 vergele un'a. Ce sa faci?

Fa! — Ce ai facutu? Cate vergele ti-au mai ramas?

Au mai ramasu trei vergele.

Vorbesc de plinu: deca iau —

Deca iau din 4 vergele un'a mai remanu 3 vergele.

Sa iai din 3 vergele un'a. Ce se faci?

Fa! — Ce ai facutu? — Cate au mai ramasu? Au mai ramasu inca 2 vergele.

Spune ast'a deplinu: deca —

Deca iau din 3 vergele 1 vergea mai remanu 2 vergele.

Acum se iai din 2 verg. 1 vergea.

Ce sa faci? — Fa! — Ce ai facutu?

Cate vergele mai remanu?

Mai remane o vergea.

Vorbesc deplinu: deca —

Déca iau din 2 verg. 1 verg. mai remane 1 vergea.

Sa mai iai acum si din 1 verg. 1 vergea.

Ce ai se faci? — Fa! — Ce ai facutu?

Cate vergele mai remanu?

Vorbesc: deca —

Déca iau din 1 vergea 1 vergea nu mai remane nimica.

Patru vergele cu 1 mai pucinu facu?

Trei vergele cu 1 mai pucinu facu?

2 vergele cu 1 mai pucinu facu?

1 vergea cu 1 mai pucinu face?

(Scurtu totu cu vergele ori altu ce)

$$4 - 1 = 3$$

$$- 1 = 2$$

$$- 1 = 1$$

$$- 1 = 0$$

(Aretandu 4 creóne) Cate creóne sunt aici?

(Ia unulu) 4 creóne cu 1 mai pucinu facu?

(Mai ia unulu) 3 Mai pucinu cu unulu?

Mai pucinu cu 1 facu 2 creone.

(Mai ia inca unulu) Mai pucinu cu 1 creonu?

Mai pucinu cu unu creonu face 1 creonu.

(Acum ia pe celu din urma) Mai pucinu cu 1 creonu?

Mai pucinu cu 1 creonu face nimica.

4, 3, 2, 1.

Aretati-mi la man'a drépta 4 degete!

Bine! Man'a diosu! Aretati-mi acumu totu la drépt'a numai 3 degete!

Man'a diosu!

Aretati-mi acum numai 2 degete!

Diosu cu man'a!

Aretati-mi 1 degetu!

Diosu!

(Se repetéza si cu alte obiecte.)

Repetitiune. $4 - 1 - 1 - 1 - 1 = 0$.

(Invet. face 4 linie pe tabla)

Cate linii am facutu pe tabla?

4 linie cu un'a (sterge un'a) mai pucinu, cu un'a (sterge un'a) mai pucinu, cu un'a (sterge un'a) mai pucinu, cu un'a (sterge si pe acést'a) mai pucinu, facu cate linie?

Totu asiá se facu si se stergu si alte figuri precumu triungiuri, cercuri, puncte si se deduce: 4 mai pucinu unulu, mai pucinu unulu, mai pucinu unulu, mai pucinu unulu facu?

4 mai pucinu 1 facu?

3 mai pucinu 1 facu?

2 mai pucinu 1 facu?

1 mai pucinu 1 facu?

Catu e asiadara $4 - 1 - 1 - 1 - 1$?

Mesurarea: $1 : 4 = 4$.

(Deprinderea in mesurare remane, fara mediele necesarie, fara folosu, cu intuitiunea inse receruta si potrivita e celu mai escelentu mediu spre a cultivá mintea copilului. Pentru aceea invetiatoriulu sa se provéda inca

nainte de inceperea prelegerii cu cele cuvintioase, cu: mesuri, mai mici si mai mari, patrare, diumelate de patrariu, copu si alte mesuri, dupa cum se capeta. Póte mesurá ap'a din trunu vasu mai mare, desiertandu in altulu, care se cuprinda celu pucinu 4 patrare. Pentru cotu sa-si iá cordea, sínóre séu altceva, sale pastreze si decateori face lips'a sa póta fi in stare a le aretá copiiloru.)

(Invetiatoriulu iá patrariulu de tinichea (pleu) lu areta copiiloru) Cine cunósce inca unélt'a ést'a?

Ce-e, Ionitia?

Unu patrariu de pleu.

Cu asta mesura se mesura diferite lucruri, lapte, vinu, uleu, ocetu si altele; spuneti-mi cine mesura aceste lucruri?

Póte se mesurá si ap'a cu mesur'a acést'a?

Vedeti dragii mei, de aceea am adus'o astadi in scóla. Sa vedemu cum vá merge. Aici in ulceoru (ia ulceorulu) e apa si aici (ia unu vasu) avemu unu blidu. Sa mesuramu din ulceoru in blidu. Ce vomu face?

Acum o se incepu. (Iav. umple mesur'a cu apa si aretand'o copiiloru intréba:)

Cate mesuri de apa sunt aici?

O desiertu in vasu (blidu) (desierta)

Cate mesuri de apa sunt acum in vasu?

(Invetiatoriulu imple de a dou'a óra mesur'a si-o desierta intrebandu) Cate mesuri de apa sunt aici? Cate sunt acum in vasu?

Totu asiá sa mesure invetiatoriulu si mai de parte si sa desierte. (Intrebarea ultima sa fia:) Cate mesuri de apa sunt acum in vasu?

Ast'a e destulu pentru astadi; ap'a ce au remasu o lasamu (o pune de laturi). Cate mesuri de apa sunt acum in vasulu acést'a?

Georgiu! En! vedi de cate ori poti scóte cate o mesura din cele patru ce am pusu in vasu, séu de cate ori poti mesurá totu cate o mesura (patrariu)?

Sa vediu! En ia o mesura odata, mesura o data!

Ce ai lucratu?

(Trebue intr' acolo tintitu cá copiii sa vorbésca:)

Am mesuratu, luat unu patrariu.

Mai mesura unu patrariu!

Ce ai lucratu?

Am mesuratu doue patrare.

Mai mesura odata!

Ce ai lucratu?

Am mesuratu trei patrare.

Mai mesura odata!

Ce ai lucratu?

Am mesuratu de patru ori unu patrariu.

Mai mesura unu patrariu!

De-ce nu?

De cate ori ai pututu mesurá cate unu patrariu din patru patrare?

Cu unu patrariu mesuri in 4 patrare, séu unu patrariu merge in 4 patrare, de cate ori?

Pentru ce merge de 4 ori déca mesuramu 1 patrariu in 4 patrare?

Bine! Asiá dara pentru ca 1 patrariu e de 4 ori, in 4 patrare, se afla de 4 ori, se cuprinde de 4 ori pentru aceea si merge de 4 ori, déca mesuramu cu unu patrariu in 4 patrare.

(Totu asemenea se se continue si cu alte mesure, cá copiii se póta raspunde cu usioratate la intrebarile urmande.)

Cu 1 patrariu mesuratu in 4 patrare, merge de cate ori?

Pentru ce?

Cu unu cotu mesuratu in 4 coti, de cate ori merge?

Pentru ce?

Cu unu patrarelu in 4 patrarele mesuratu, de cate ori merge?

Pentru ce?

Cu 1 in 4 mesuratu, merge prin urmare de cate ori?

Pentru ce?

Catu face asiadara 4 mesuratu cu unulu?

Si 1 mesuratu in 4 catu face?

Repetitiune (cu gur'a si pe tabla) si exercitare cu esitele rezultate.

$$1 + 1 + 1 + 1 =$$

$$4 \times 1 =$$

$$4 - 1 - 1 - 1 =$$

$$1 : 4 =$$

4 asemenatu cu 2.
mental.

Aditiune. $2 + 2 = 4$
 $1 + 2 + 1 = 4$

$$1 + 2 = 3, 3 + 1 = 4.$$

(Presupunemu ca invetiatoriulu are tóte obiectele necesarie de intuitiune).

(Luandu unu surcelu) Cate surcele e acest'a?

Si ist'a (luandu inca doue din cele 3)?

Mai punu la surcelulu acest'a inca si pe ceste doue (face). Catu facu la olaltu?

La cele 3 surcele punu inca unulu (lu pune). Cate surcele sunt acumu?

(Invet. repeteza rapede) 1 surcelu si cu 2 surcele cate facu?

3 surcele si unu surcelu facu?

$$1 + 2 = 3$$

$$+ 1 = 4.$$

(Aretandu unu creonu). Cate creóne face acést'a?

Langa unu creonu mai iau 2 creóne.

Cate creóne am acum?

Mai iau cu unu creonu; cate sunt acum in man'a mea?

Unu creonu si 2 creóne facu cate creóne?

Si inca 1 creonu sunt?

$$1, 3, 4.$$

Radicati 1 degetu in susu!

Bine! Puneti man'a pe scaunu!

Acum aretati 3 degete!

Man'a diosu!

Aretati 4 degete!

(Invet. face o linia pe tabla). Ce-e ast'a?

(Mai face inca 2 linie). Cate linie sunt la olalta?

(Mai face inca un'a). Cate linie sunt acumá?

$$\text{Repet. } 1 + 2 + 1 = 4.$$

1 linia si cu 2 l. si cu 1 l. facu cate linie?

1 tabla si cu 2 t. si inca 1 tabla cate table facu?

1 cirésia etc. etc. 1 punctu cu 2 puncte si cu 1 punctu facu?

1 si 2 si 1 facu?

1 si cu 2 facu?

3 si cu 1 facu?

1 si cu 2 si cu 1 facu?

$$2 + 2 = 4.$$

Maria! En vina in coá! Asiá, acum tine-ti manile in susu! —

Cate mani are Maria?

An'a! vina si tu afara. Poti radica si tu manile in susu?

Cate mani are Ann'a?

Cate mani au Maria si An'a?

Pentru ce?

2 mani si cu 2 mani facu la olalta cate mani?

Mari'a are doi ochi, Ann'a inca are 2 ochi; cati ochi au amendoue la olalta?

Mari'a are 2 urechi Ann'a inca doue urechi; cate urechi au Maria si Ann'a la olalta?

2 si cu 2 catu facu?

$$\text{Immultirea. } 2 \times 2 = 4.$$

Mai uitati-ve inca odata aici la vergele (aréta 2).
 Cate vergele su aici?
 De cate ori sunt doue vergele?
 (Invet. aréta alte 2 vergele) si cate vergele su aici?
 De cate ori doue vergele?
 (Aretandu cele 2 din taiu). Aici sunt odata 2
 vergele si aici (aretandu pe cele lalte doue) inca o-
 data doue vergele; (punendule la olalta si aretandule
 dice:) de cate ori 2 vergele suntu aceste la olalta?
 Prin urmare catu face 2×2 vergele?
 1 data 2 vergele facu?
 2 ori 2 vergele facu?
 (Face 2 linie (trasuri) pe tabla)
 Cate linie sunt aici?
 De cate ori 2 linie?
 (Mai face 2 cev'a mai de parte). De cate ori 2
 linie sunt aceste-a?
 De cate ori 2 linie sunt pe tabla?
 2 ori 2 linie facu?
 2 ori 2 facu?
 1 data 2 facu?
 2 ori 2 facu?
 Subtractiunea. $4 - 2 - 2 = 0$
 $4 - 2 = 2; 2 - 2 = 0$.
 (Inv. face trei linióre pe tabla). Am facutu linie
 pe tabla. Cate sunt?
 Ioane, sterge din cele 4 linie 2!
 (Sterge). Cate mai sunt acuma?
 Deca stergu dara 2 linie din 4, cate-mi mai re-
 manu?
 Sterge acum si pe cele 2 remase!
 Cate au mai remasu acuma?
 Déca stergu din 2 linie 2 cate-mi mai remanu?
 Asiá dara amu invetiatiu: 4 linie mai pucinu 2 facu
 cate linie?
 Si 2 linie mai pucinu 2 facu?
 $4 - 2 = 2$
 $- 2 = 0$
 (Invet. face trei cercuri séu inelutie pe tabla.)
 Cate cercuri sunt aici?
 Sterge din cele 4 dóue! Cate mai remanu?
 Mai sterge 2 cercuri! Cate au mai remasu acuma?
 4 cercuri mai pucinu 2 cercuri sunt?
 2 cercuri mai pucinu facu?
 $4, 2, 0$
 Aretati-mi 4 degete dela man'a stenga!
 Acum cu 2 mai pucinu!
 2 mai pucinu!

Cate degete mi-ati aretatu intaiu?
 Si adou'a óra?
 Si in urma
 $4 - 2 - 2 = 0$
 Acum a-li vediutu bine, ca (aretandu inca odata
 invet. la degetele sale) 4 degete cu 2 mai pucinu, cu
 2 mai pucinu catu face?
 Ei bine! Cugetati-ve bine acum ce voiu spune:
 „Eri am vediutu cum se batea (mancá) patru paseri pe
 coperisiu; tinú multa, dupa aceea sburara doue, si in
 urma alte doue, cate au mai remasu pe coperisiu?“
 4 cu doue mai pucinu catu face dara?
 2 cu 2 mai pucinu face?
 Si 4 cu 2 mai pucinu cu 2 mai pucinu?
 Mesurarea. $2 : 4 = 2$.
 Despre numerulu 4 am invetiatiu cate multe, in sa
 nu tóte. Sa mai vedemu inca ceva, ce póte ca
 ati vediutu in sa n'ati socotitu ca se póte face si alt-
 mintre. Ca se intielegeti mai bine am adusu aici
 4 mere.
 Vi le punu cate doue pe mésa.
 De cate ori sunt cate 2 mere?
 Nicolae! cate mere su de tóte?
 4 mere la olalta (punendule langa olalta) facu de
 cate ori cate 2 mere?
 Asia dara acéstá am vediut'o. Eu esi afara Tódere
 si cérca de cate ori poti luá tu doue mere din 4 mere!
 Ce ai de facutu?
 Fa dara!
 (Face o data)
 Ce ai facutu?
 De cate ori ai luat 2 mere?
 Mai ia odata inca 2;
 Ce ai de a face?
 Fa!
 Ce ai facutu?
 De cate ori ai luat 2 mere din 4 mere?
 Mai ia odata 2 mere?
 De cate ori poti luá dara 2 mere din 4 mere?
 Pentru ce poti luá 2 mere din 4 mere numai de
 doue ori?
 Pentru ca: 2 mere se cuprindu in patru mere numai
 de 2 ori séu pentru ca sunt numai 2×2 mere.
 (Vá urmá.)

Varietati.

Caletoria lui Vambery in Asia centrala.
 Regésca societate geografica a marei Britanie:

(Royal Britannic Geographical Society), a ținut la 14. Iunie ședința sa din urmă pentru anul curent. În această ședință domnul Vambéry, un maghiar a făcut un raport foarte interesant al călătoriei sale. Vambéry, îmbrăcat ca un dervis (calugarul cersier al religiei mahometane) a vizitat țara Turcomanilor, Khiva, Bokhara, Samarkand și alte locuri în Asia centrală, locuri unde, din timpurile lui Marco Polo, n-a mai petruns nici un European. În timpul de mai mulți ani îndreptându-se spre țările de pelerinaj la unu colegiu mahometan spre a putea juca cu succes rolul unui bun musulman; în luna martie 1863 începu călătoria sa în societate de mai mulți pelerini seraci care fuseseră la Meca și se întorceau în Tartaria. Cu densii trecu pe o corabie de pirati turcomani partea Sud-est a mării Caspice și debarcă la Gynmsitepe (colina argintie) la una tabăra a semintei Tamut de 2000 corturi. D'acolo vizită ruinele zidului construit de Alesandru cel mare, care dela țărmul mării se întinde în formă unui rempart cu multe turnuri și forturi aproape 100 mile englezesce în intrul țării. Cu disii săi tovarăși de călătorie plecând din partea orientală a mării caspice într-o direcțiune nordică, trecu râul Afrek și seversă o călătorie îngrozitoare de 22 zile prin deșertul Hyrcanic și ajunse la începutul lui Iunie la Khiva.

Starea imperiului, a cărui capitală este Khiva, o descrie ca foarte abominabilă. Principele domnitor, Said Mahammed, un tiran las, nu s'ocupa mai cu altu nimic, de cât a chinui pe supușii săi cu sutele pentru cele mai ușoare infracțiuni alu Koranului. D'aci făcând Vambéry mai multe excursiuni în țară, care se întinde până la Kungrad și avu ocaziune a admiră marea fertilitate a pământului, care este fără asemănare în Asia. De la Khiva călătorii în spinarea unei camile până la Bokhara, o distanță de 10 până la 12 zile. Pe cale erau silite, spre a scăpa d'o bandă de tâlhari turcomani, a se refugia în deșertul Ashan-Batran (destructorul vietii), unde suferira în timpul de ședere zile chinurile teribile alu setei și unde îngropă doi din tovarășii săi. Orașul Bokhara este mai întins decât Teheranul, dar mai puțin populat. Unele dintre palate și geamii sunt construite de piatră, dar porțile lor sunt urite. Totu Khanatul de Bok-

hara are, după evaluarea lui Vambéry, 2 milioane locuitori, calculându-se și sclavii persiani. Principele domnitor, Muzaffared-Diu, fiul Khanului care omorise pe domni Conolly și Stoddart, se crede a fi un om de bună voință, dar silite, pentru considerații de stat, la multe barbarii.

După o ședere d'o luna la Bokhara, Vambéry începu călătoria sa la Samarkand. În timpul de ședere zile trecu prin locuri bine cultivate și populate, vedu orașe și sate în scurtă distanță unul de altul. Daru Samarkand, capitala lui Tincuru, cădută în ruine, îu desamăgi. Lucrurile cele mai interesante, după părerea lui, sunt încă Medreses sau colegiile, din care unul, zidit de consorțea lui Tincur, o principesa chineză, trebuie să fi fost o construcțiune minunată. Acum nu se mai află din acest edificiu decât o colonadă înaltă de 100 picioare și ornată cu mozaic. Și palatul lui Tincuru este d' un mare interes; tronul dintr'insul este asediat p'unu bolovan de piatră verde, care se vede că a fost adus de departe. În luna lui Octombrie sosi Vambéry la Herat, dar țara la Nord era într-o mare agitațiune, fiind că după moartea lui Dost-Mohamed izbucni o răscălă în contra jugului afghanu.

Acum se termina relațiunea călătorului. Domnul Henry Rawlinson observa că se bucura că relațiunea de călătorie a domnului Vambéry se va publica la Murray. De 450 ani nici un European n'a vădit Samarkandul. Înainte de 25 de ani a domnului o panică orbi pentru apropierea frontierei russo-asiatice de cea indobritanică; astăzi înse se privește această apropiere cu indiferență. Înainte de 25 de ani distanța era de 1000 mile și acum distanța între ambele frontiere este numai de 500 sau 600 mile. Nu voiesce prin relatarea acestui fapt a atribui guvernului rusesc nici o ostilitate în contra intereselor britanice. Înaintarea frontierei rusești în Asia este, precum a constatato raportul Robert Peel, efectul unei legi a naturii. Președintele, domnul R. Murchison dize, că Rusia făcuse comerț cu Bokhara multu mai înainte d'a fi pusu englezii unu picior în Asia. Areta încă că domnul Vambéry se pregătesc pentru a doua călătorie spre a petruce de la Samarkand la China.

„Libertatea.“